

Η Ελλάδα ...συρρικνώνεται

Μείωση και γήρανση του πληθυσμού δημιουργούν δυσοίωνες προβλέψεις για το μέλλον

Του αρχισυντάκτη **Νίκου Λιόβα**

Εκρηκτικές είναι οι διαστάσεις που έχει λάβει το δημογραφικό πρόβλημα, και μάλιστα σε βαθμό που οι ειδικοί το κατατάσσουν στην πρώτη θέση των μακροπρόθεσμων απειλών για τη χώρα μας, πάνω από τα ελληνοτουρκικά και την οικονομία. Το πραγματικό μέγεθος του προβλήματος είναι περισσότερο εμφανές σε επίπεδο νομών και δήμων, όπου οι αριθμοί δείχνουν μία πολύ πιο ζοφερή και ανησυχητική κατάσταση σε σχέση με το εθνικό επίπεδο. Μιλώντας στην «Πολιτεία» ο καθηγητής Δημογραφίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βύρων Κοτζαμάνης αναφέρει χαρακτηριστικά πως «υπάρχουν σήμερα νομοί όπου το ποσοστό όσων είναι πάνω από 65 ετών είναι ήδη πάνω από 35% και πως αυτά που σε εθνικό επίπεδο θα τα δούμε μετά από 25 χρόνια σε πολλούς Δήμους της χώρας μας τα βλέπουμε από τώρα. Για παράδειγμα στην Ευρυτανία, η οποία έχει τον γηραιότερο πληθυσμό της Ευρώπης και ήδη σήμερα το 38% του πληθυσμού, σχεδόν τέσσερις στους δέκα, είναι πάνω από 65 ετών. Υπάρχουν και άλλοι Δήμοι που είναι περισσότερο γερασμένοι, όπου ήδη ένας στους τρεις είναι πάνω από 85

ετών, κάτι που θα γίνει στη χώρα μας μετά από 40 χρόνια».

Από ένα σημείο και μετά αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να αναστραφεί αναφέρει ο κ. Κοτζαμάνης επισημαίνοντας τον κίνδυνο εγκατάλειψης αγροτικών, μη αστικών περιοχών της χώρας.

Αναφερόμενος στα κυβερνητικά μέτρα, όπως το επίδομα των 2.000 ευρώ για κάθε νέα γέννηση, το αυξημένο αφορολόγητο κατά 1.000 ευρώ για κάθε παιδί, την επιδοτούμενη γονική άδεια τεσσάρων μηνών και για τους δυο γονείς κλπ, ο καθηγητής Δημογραφίας είπε πως όλα αυτά είναι θετικά και προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά μόνο τα οικονομικά μέτρα δεν αρκούν. «Αν κοιτάξει κανείς θα δει ότι σε όλες τις σχετικές έρευνες από τα μεγαλύτερα προβλήματα στη σημερινή εποχή, που έχει επίπτωση στο ποσοστό των γεννήσεων, είναι η ανασφάλεια και η έλλειψη εμπιστοσύνης απέναντι στην κοινωνία και στην πολιτεία. Είναι σημαντικό το οικονομικό ζήτημα, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Όλες οι έρευνες δείχνουν ότι οι Έλληνες είναι από τους πλέον απαισιόδοξους λαούς. Το αδύναμο κράτος πρόνοιας και οι απαντήσεις σε μια σειρά ερωτημάτων που προκύπτουν, όπως τι γίνεται αν χάσει κανείς τη δουλειά του και δεν βρίσκει εύκολα μία άλλη, τι γί-

“

Από ένα σημείο και μετά αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να αναστραφεί αναφέρει ο κ. Κοτζαμάνης επισημαίνοντας τον κίνδυνο εγκατάλειψης αγροτικών, μη αστικών περιοχών της χώρας

νεται με τη στέγαση, όπου τα τελευταία χρόνια το κόστος έχει εκτοξευθεί είναι

“

«Το επίδομα γέννας, των 2.000 ευρώ για κάθε παιδί δεν αντιστοιχεί στην αξία της γέννησης ενός παιδιού, πόσο μάλλον για την απόκτηση ενός παιδιού των 150 εκατ. που δαπανάται για αυτό το σκοπό κάθε χρόνο. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί με έναν καλύτερο και πιο αποδοτικό τρόπο, όπως η αύξηση παιδικών σταθμών, διεύρυνση του ωραρίου λειτουργίας των παιδικών σταθμών, αναφέρει ο κ. Κοτζαμάνης

Καμπανάκι κινδύνου κρούει ο καθηγητής Δημογραφίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας Βύρων Κοτζαμάνης

παράμετροι που λειτουργούν ανασταλτικά στο θέμα των γεννήσεων. Δεν είναι μόνο το ύψος του μισθού, αλλά και οι ευκαιρίες, οι δυνατότητες εξέλιξης που παρέχονται. Σε περιβάλλον εργασιακής ανασφάλειας κανένας δεν θέλει να προχωρήσει στη ζωή του και να δημιουργήσει οικογένεια και παιδιά, ειδικά όταν και οι υποδομές είναι ανεπαρκείς, όπως η έλλειψη παιδικών σταθμών. Ας μην ξεχνάμε και το γεγονός ότι η Ελλάδα εδώ και 25 χρόνια είναι η χώρα με τη βαθύτερη και την πιο μακροχρονική κρίση» τονίζει ο κ. Κοτζαμάνης. «Εξαιτίας αυτής της κρίσης δεν εγκαταλείπουν τη χώρα μόνο οι Έλληνες αλλά και οι αλλοδαποί. Στον αγροτικό τομέα, όπως και στον τουριστικό, είναι ήδη εμφανής η έλλειψη εργατικών χεριών λόγω της αποχώρησης πολλών αλλοδαπών εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, αλλά και των μέτρων για τον κορονοϊό. Ταυτό-

χρονα έχουμε και τη γήρανση του πληθυσμού. Η Ελλάδα τα τελευταία δύο χρόνια έχει χάσει 100.000 άτομα λόγω της μετακίνησης των μετακινιστών. Η ηλικιακή πυραμίδα έχει μειωθεί αλλά δεν αντιστοιχεί στην Ελλάδα το ποσοστό των πολιτών στο εργατικό δυναμικό είναι πολύ χαμηλό, όπως και της Ευρώπης και τα τελευταία 100 άτομα που μπαίνουν στη χώρα μας, ηλικίας 15-24 ετών, 60 μόνο είναι εργαζόμενοι. Αυτοί οι 60 μόνο είναι εργαζόμενοι αυτοί οι 17% είναι εργαζόμενοι για να μην συρρικνωθεί το εργατικό δυναμικό, γίνεται στα επόμενα 20 χρόνια να μειωθεί το ποσοστό των εργαζομένων στο 17 στο 5%, όπως είναι ο μέσος όρος του κόσμου, ώστε να συμμετοχής στην ε-

Β. ΚΟΤΖΑΜΑΝΗΣ

Δεν εγκαταλείπουν τη χώρα μόνο οι Έλληνες αλλά και οι αλλοδαποί. Στον αγροτικό τομέα, όπως και στον τουριστικό, είναι ήδη εμφανής η έλλειψη εργατικών χεριών λόγω της αποχώρησης πολλών αλλοδαπών εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, αλλά και των μέτρων για τον κορωνοϊό

ποτελεί ισχυρό κίνητρο για τη... δεύτερου. Το συνολικό ποσό... από το κράτος θα μπορούσε να... πτωχώς τη βελτίωση των υποδομών... ρυθμίσεις τους κλπ)» θεωρεί ο κ.

“

Ο μοναδικός Δήμος που έχει ακόμα περισσότερες γεννήσεις από θανάτους στη Θεσσαλία είναι η Λάρισα, γιατί είναι λίγο πιο νεανικός ο πληθυσμός και γιατί έχει μία μεγάλη κοινότητα Ρομά, οι οποίοι έχουν διαφορετικές συμπεριφορές και δεν κάνουν ένα και δύο παιδιά που κάνουν οι υπόλοιποι, αναφέρει ο στην «Π» ο κ. Κοτζαμάνης

i

«Αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα, ανέφερε, οι γεννήσεις κατά μέσο όρο είναι 1,5 παιδιά ανά γυναίκα. Για να αναπαραχθεί, όμως, μια γυναίκα και να αφήσει μια κόρη για να μην μειωθεί ο πληθυσμός, το σχετικό ποσοστό πρέπει να είναι τουλάχιστον 2,1%. Βέβαια, καμία χώρα στην Ευρώπη δεν έχει πετύχει αυτό το ποσοστό. Ακόμη και οι χώρες οι οποίες έχουν ισχυρή κοινωνική πολιτική, όπως η Γαλλία, η Σουηδία και η Νορβηγία, και οι οποίες έχουν πάρει περισσότερα μέτρα για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου, προβλήματος, παραμένουν κάτω από το 2%. Είναι στο 1,9%, ποσοστό, ωστόσο, βελτιωμένο σε σχέση με το 1,5% της Ελλάδας. Αν συνεχίσει αυτή η κατάσταση στη χώρα μας ο πληθυσμός συνεχώς θα μειώνεται και το πρόβλημα δεν θα μπορεί να μειωθεί με την ενσωμάτωση μεταναστών, οι οποίοι μπορεί να βοηθήσουν στην επιβράδυνση της μείωσης του πληθυσμού και στην σταθεροποίηση των γεννήσεων, αλλά δεν μπορεί το κράτος να στηριχτεί στο διηνεκές στη μετανάστευση. Είναι μία λύση μεσοπρόθεσμη και όχι μακροπρόθεσμη» αναφέρει ο κ. Κοτζαμάνης.

η μετανάστευση των... ζίζεται και η οποία τα... εξαιτίας της δυσκο... με τον κορωνοϊό... νακόπηκε» αναφέρει... ραφίας. Εν τω μεταξύ... ποσό συμμετοχής των... ό δυναμικό της χώρας... από τα χαμηλότερα... ου ΟΟΣΑ, καθώς από... πορούν εργαστούν σπ... από 20 - 64 ετών, οι... ακά ενεργοί και από... ι ανεργοί. Επομένως... νωθεί περαιτέρω το... όπως αναμένεται να... 10-30 χρόνια, θα πρέπει... στο ανεργίας από το... να σε όλες τις χώρες... α αυξηθεί το ποσοστό... γασία, επισημαίνει ο

κ. Κοτζαμάνης.
«Ορολογιακή βόμβα»
Μιλώντας πρόσφατα για το δημογραφικό πρόβλημα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης το χαρακτήρισε ως μια βόμβα, το χρονόμετρο της οποίας κινείται γρήγορα, και επισήμανε τους κινδύνους που γεννά λέγοντας ότι ο πρώτος και ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι οικονομικός και κοινωνικός, από την γήρανση του πληθυσμού και τη μείωση των οικονομικά ενεργών πολιτών που έχει αντίκτυπο στο ασφαλιστικό μας σύστημα, και το σύστημα υγείας. Τόνισε ότι το πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπιστεί υπό μια υπερκομματική οπτική με συνεργασία όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, και οι λύσεις που θα προταθούν θα πρέπει να ισχύουν σε βάθος χρόνου και προφανώς ανεξάρτητα από το ποιος κυβερνά. Ο κ.

Μητσοτάκης εστιάζοντας στο δημογραφικό πρόβλημα είπε ότι πριν από 50 χρόνια, το 1962, μόλις το 8% του ελληνικού πληθυσμού ήταν άνω των 65 ετών, το 26% του ελληνικού πληθυσμού ήταν κάτω των 14 ετών, ενώ σήμερα το 23% του ελληνικού πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών και μόλις το 14% είναι κάτω των 14 ετών, αυξήθηκε επίσης πολύ η μέση ηλικία της γυναίκας που αποκτά το πρώτο της παιδί, που σήμερα είναι 31 έτη ενώ το 1980 ήταν 24. «Αυτό σημαίνει ότι γερνάμε, ότι αργούμε να ανανεωθούμε και ότι σταδιακά προφανώς λιγοστεύουμε» είπε, και προσέθεσε πως εάν δεν συνεχιστεί αυτό το 2050 η χώρα μας θα έχει λιγότερους από 9 εκατομμύρια κατοίκους, με έναν στους τρεις να είναι άνω των 65 ετών.
Οι «σκληροί» αριθμοί
Σύμφωνα με το βασικό σενάριο της

Eurostat ο πληθυσμός της Ελλάδας έως το 2100 θα έχει υποχωρήσει στα 8,1 εκ. Δηλαδή, θα είναι κατά 2,5 εκ. μικρότερος σε σχέση με το 2021, μείωση που αντιστοιχεί στο 25%. Κοντολογίς θα έχουμε απωλέσει το ένα τέταρτο του σημερινού πληθυσμού, ενώ την ίδια περίοδο ο μέσος όρος απωλειών στην Ευρωζώνη θα είναι μόνο 4,2%. Η Ελλάδα είναι η μόνη χώρα της Ευρωζώνης που από το 2011 και μετά καταγράφει μείωση του πληθυσμού της κατά 0,45% με αποτέλεσμα να έχει ήδη μειωθεί την τελευταία δεκαετία κατά 445 χιλιάδες άτομα - Με βάση τα στοιχεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (μέσο σενάριο) ο πληθυσμός της Τουρκίας το 2100 θα ανέρχεται σε 86,1 εκ ενώ της Ελλάδας σε 6,56 εκ. Αυτό σημαίνει ότι η ήδη επαχθής σημερινή αναλογία 1 προς 11 θα έχει μεταβληθεί σε 1 προς 14. Όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι η Ελλάδα γερνάει και φθίνει.

Το δημογραφικό δεν είναι πρόβλημα που εμφανίστηκε την τελευταία δεκαετία και οι πραγματικές του διαστάσεις ίσως να είχαν γίνει εμφανείς νωρίτερα εάν δεν είχαν «συγκαλυφθεί» κατά κάποιο τρόπο από τις μεταναστευτικές ροές προς τη χώρα μας στις δεκαετίες του '90 και 2000. Σήμερα, πάντως, στην Ελλάδα διαβιούν μόνιμα πάνω από 900.000 μετανάστες. Είναι προφανές ότι το μεταναστευτικό ισοζύγιο (εισορές-εκροές) θα διαδραματίσει δραστικό ρόλο τις επόμενες δεκαετίες στη μείωση ή την αύξηση του εγχώριου πληθυσμού. Όμως το δημογραφικό δεν είναι απλώς μια διαφορά γεννήσεων και θανάτων. Είναι ένα πολύ σύνθετο πρόβλημα. Και ασφαλώς δεν είναι μόνο Ελληνικό. Είναι πανευρωπαϊκό, ή καλύτερα παγκόσμιο. Και παρότι μοιάζει παράδοξο αφορά κυρίως χώρες και κοινωνίες που έχουν υψηλότερα επίπεδα ευημερίας και ποιοτικής διαβίωσης.